

Spela mitt emellan

Berättelse

Föreställ dig att du har huvudrollen i en film, men att ingen kan tala om för dig hur filmen slutar. Du ska gråta, le och se kär ut – utan att veta vem din person egentligen älskar. Det var precis den situationen Ingrid Bergman hamnade i sommaren 1942, under inspelningen av *Casablanca*.

Hon var 26 år och spelade Ilsa, en kvinna som under ett krig återser sin gamla kärlek Rick i staden Casablanca. Problemet var bara att Ilsa redan var gift med en annan man, motståndsmannen Victor. Två män, och bara en kvinna. Och en fråga som hängde över hela inspelningen: vem skulle Ilsa till slut välja?

Det märkliga var att inte ens de som gjorde filmen visste svaret. När inspelningen började, i slutet av maj 1942, var bara första halvan av manuset färdig. Manusförfattarna skrev medan filmen spelades in, och slutet var fortfarande öppet. Skulle Ilsa stanna kvar hos Rick, eller skulle hon resa bort med sin man Victor? Ingen hade bestämt sig.

För en skådespelare är det här ett verkligt bekymmer. Hela rollen vilar ju på en känsla: vem älskar jag mest? Ingrid Bergman gick därför till regissören Michael Curtiz och ställde frågan rakt ut – vilken av männen skulle hon spela att Ilsa älskade mest? Svaret hon fick har blivit en av filmhistoriens mest berömda repliker bakom kameran: "Vi vet inte än. Spela mitt emellan."

Med andra ord ombads hon att inte välja. Hon skulle visa kärlek till båda männen samtidigt, så att slutet kunde gå åt vilket håll som helst. Det lät kanske enkelt, men i praktiken var det oerhört svårt. Bergman fick spela varje scen med en blick som var öm mot båda, en ständig osäkerhet i ögonen.

Och kanske var det just det som gjorde rollen så stark. När man ser *Casablanca* i dag känns Ilsa verklig på ett ovanligt sätt. Hon är sliten mellan två kärlekar, och tittaren känner samma tvivel som hon. Det som från början var ett problem på inspelningen blev i stället en av filmens stora styrkor.

Inspelningen avslutades i augusti 1942, och i november samma år hade *Casablanca* premiär i New York. Filmen blev en av de mest älskade någonsin. Slutet, som ingen kände till medan de filmade, blev till sist det enda rätta – och Ingrid Bergmans osäkra Ilsa en av filmhistoriens mest minnesvärda kvinnor.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en huvudroll	den största och viktigaste rollen i en film
att återse	att träffa igen efter lång tid
en motståndsmän	en person som i hemlighet kämpar mot en ockupationsmakt
ett manus	texten som filmen bygger på
en manusförfattare	den som skriver manuset

ORD	FÖRKLARING
ett bekymmer	ett problem, något man oroar sig för
en replik	det en person säger; här: ett känt yttrande
öm	mjuk och kärleksfull
sliten mellan	Hon kände sig sliten mellan jobbet och familjen.
ett tvivel	en känsla av att inte vara säker
minnesvärd	sådan att man minns den länge

Läsförståelsefrågor

1. Varför var Ingrid Bergmans situation under inspelningen så ovanlig?
 1. Hon fick aldrig något manus alls
 2. Ingen kunde tala om för henne hur filmen slutade
 3. Hon spelade in filmen helt ensam
2. Varför kunde ingen säga hur filmen skulle sluta?
 1. Bara första halvan av manuset var färdig när de började filma
 2. Regissören vägrade berätta
 3. Filmen hade två olika regissörer
3. Vad menas med att hon skulle “spela mitt emellan”?
 1. Hon skulle stå mitt i bilden
 2. Hon skulle visa kärlek till båda männen utan att välja
 3. Hon skulle spela i mitten av filmen
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Manusförfattarna skrev fortfarande på manuset medan filmen spelades in.
 2. Bergman tyckte att uppgiften var lätt att lösa.
 3. *Casablanca* hade premiär i New York i november 1942.
5. Förklara med egna ord varför det är svårt för en skådespelare att spela en roll utan att veta hur den slutar.
6. Texten säger att ett problem på inspelningen “blev i stället en av filmens stora styrkor”. Vad menas med det?
7. Varför tror du att Ilsa känns “verklig” för tittaren just för att Bergman fick spela henne osäker?
8. Vad säger den här berättelsen om hur man kan lösa en svår uppgift med dålig information?

Facit

1. **b)** Ingen kunde tala om för henne hur filmen slutade.
2. **a)** Bara första halvan av manuset var färdig när de började filma.
3. **b)** Hon skulle visa kärlek till båda männen utan att välja.
4. 1. **Ja** – manusförfattarna skrev medan filmen spelades in. b) **Nej** – texten säger att det i praktiken var oerhört svårt. c) **Ja** – premiären var i New York i november 1942.
5. Exempel på svar: *Hela rollen bygger på en känsla – vem personen älskar. Vet man inte slutet, vet man inte hur man ska visa den känslan, och då är det svårt att veta hur varje scen ska spelas.*
6. Exempel på svar: *Eftersom hon var tvungen att spela Ilsa osäker, blev rollen mer äkta och spännande. Det som först var ett problem gjorde filmen bättre. (Godkänn motiverade svar.)*
7. Exempel på svar: *För att tittaren känner samma tvivel som Ilsa. En person som är osäker och dras mellan två kärlekar liknar verkliga människor mer än en som är helt säker. (Godkänn rimliga tolkningar.)*
8. Exempel på svar: *Att man ibland måste göra sitt bästa fast man inte har alla svar, och att det till och med kan bli bra ändå. (Godkänn motiverade svar.)*

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering. Att skriva av en mening rakt ur texten räcker inte – eleven ska visa förståelse.

FÖR LÄRAREN

Nivå B1 (sfi-d). Texten zoomar in på ett dokumenterat ögonblick från inspelningen av *Casablanca* och kompletterar biografien, som täcker hela livet. Berättelsen står i preteritum – bra för att öva dåtid och bisatser. Frågorna 5–8 tränar inferens. Tema: att hantera osäkerhet och att lösa en svår uppgift med ofullständig information.

Diskussionsfrågor

- Ibland måste man börja en uppgift innan man vet hur den ska sluta. Hur känns det, och hur gör man då?
- Bergman fick rådet att inte välja, utan spela “mitt emellan”. Kan osäkerhet ibland vara en styrka? Ge exempel.
- Vad gör en filmroll trovärdig, tror du?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du var tvungen att fatta ett beslut eller göra ett jobb utan att veta allt. Hur gick det?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Ingrid Bergman – https://en.wikipedia.org/wiki/Ingrid_Bergman
- Encyclopaedia Britannica: Ingrid Bergman – <https://www.britannica.com/biography/Ingrid-Bergman>

- Svensk Filmdatabas (SFdb): Ingrid Bergman – <https://www.svenskfilmdatabas.se/en/item/?type=person&itemid=59640>
- Encyclopedia.com: Bergman, Ingrid (1915–1982) – <https://www.encyclopedia.com/women/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/bergman-ingrid-1915-1982>

Fakta granskad i juni 2026. Nyckelfakta: Ingrid Bergman föddes 29 augusti 1915 i Stockholm och dog 29 augusti 1982 i London, av bröstcancer, på sin egen födelsedag. Hon vann tre Oscar: bästa kvinnliga huvudroll för Gaslight (1944) och Anastasia (1956) samt bästa kvinnliga biroll för Mordet på Orientexpressen (1974). Totalt sju Oscarsnomineringar. Mest känd för rollen som Ilsa i Casablanca (1942). Affären med regissören Roberto Rossellini kring 1950 (under och efter filmen Stromboli) orsakade en stor skandal och flera år borta från Hollywood. Dottern Isabella Rossellini blev också skådespelare. Sista filmen var Höstsonaten (1978), regisserad av Ingmar Bergman (ingen släkting). Osäkerheter: detaljer om barndomen varierar något mellan källor; bilden är public domain i USA men kan ha annan status i andra länder.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.